

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารงาน ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะและนักวิชาการศิลปศึกษา เกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะในประเทศไทย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารงาน ผู้เชี่ยวชาญ ทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะและนักวิชาการศิลปศึกษา เกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะในประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารงานพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จาก พิพิธภัณฑ์ศิลปะในประเทศไทย จำนวน 64 แห่ง (กรมศิลปากร, 2541.) ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑ์ และนักวิชาการศิลปศึกษาของสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ที่มีหลักสูตรการเรียนการสอนศิลปะ ทั่วประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น 1 ชุด โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะในประเทศไทย ของผู้บริหารงาน ผู้เชี่ยวชาญ ทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะและนักวิชาการศิลปศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

เกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะในประเทศไทย ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended)

แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับ กลุ่มผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และนักวิชาการศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรจริง เพื่อหาความเที่ยงของแบบสอบถาม

(Reliability)

เมื่อได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บกลับมาด้วยตนเองและส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ รวมจำนวนทั้งหมด 120 ฉบับ ได้รับคืนมา 71 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 59.16

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลตอนที่ 1 และ ตอนที่ 2 ที่ได้ไปวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS PC⁺ (Statal Package for the Social Science) เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย หรือค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอในรูปตารางประกอบ ความเรียง และ นำข้อมูล ตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด มาสรุปรวบรวมจัดลำดับความคิดเห็น และนำเสนอในรูปของการอภิปรายเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำมาสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสำรวจสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 71 คน พบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 70.4 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 29.6 ประชากรส่วนใหญ่ มีอายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.9 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 83.1 ลักษณะอาชีพที่ทำอยู่ ส่วนใหญ่ทำงานเกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 31 และมีความเกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ศิลปะ โดยส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารพิพิธภัณฑ์ศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 35.2

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเรื่อง บทบาททางการศึกษาทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะของผู้บริหารงาน ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษา ใน ด้านต่างๆ

ด้านหลักการของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ โดยเฉลี่ยแล้ว ผู้บริหารงาน ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ในด้านนี้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษา ตามค่าเฉลี่ยที่มากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้

- พิพิธภัณฑ์ศิลปะควรเป็นแหล่งให้ผู้เข้าศึกษาเกิดความรู้ ความคิด ความเพลิดเพลิน
- พิพิธภัณฑ์ศิลปะต้องมีการวางแผนการจัดการและ จัดแสดงงานศิลปะที่ได้รับการเก็บสะสมรักษามาอย่างดี
- พิพิธภัณฑ์ศิลปะควรจัดแสดงงานศิลปะในโอกาสพิเศษพร้อม โครงการสอนให้ความรู้
- พิพิธภัณฑ์ศิลปะควรจัดสร้างความสนใจในคุณค่างานศิลปะ นำไปสู่การค้นพบข้อมูล รายละเอียดในตัวงานศิลปะ โดยผู้ชมค้นพบและเข้าถึงข้อมูลนั้น

ด้านนโยบายทางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ โดยเฉลี่ยแล้ว ผู้บริหารงาน ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ในด้านนี้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษา ตามค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้

- รู้หลักและวิธีการจัดเก็บสะสมงานศิลปะ
- พิพิธภัณฑ์ศิลปะควรมีบทบาทส่งเสริมคุณค่าทางสุนทรีย์ และสร้างพื้นฐานความรู้ทางศิลปะ
- มีแผนพัฒนาเจ้าหน้าที่และคณะทำงาน โดยให้มีความรู้และความเข้าใจทางด้าน หลักการสื่อสารระหว่างพิพิธภัณฑ์, วัตถุประสงค์จัดแสดงและกลุ่มผู้ชม
- มีแผนพัฒนาเจ้าหน้าที่และคณะทำงาน โดยให้มีความรู้ทางด้านการดำเนินการและจัดการศึกษา
- จัดเตรียมแหล่งทรัพยากรเพื่อเกื้อหนุนต่อการบริหารจัดการ
- มีความเข้าใจและสามารถกำหนดกรอบความคิดทางการศึกษา คือ ความคิดทางสุนทรีย์ ประวัติศาสตร์ศิลปะ ความรู้เชิงสหวิทยาและความรู้เกี่ยวกับมนุษย์และสังคม
- กำหนดสภาพ และแนวโน้มของผู้เข้าชม

ด้านแผนปฏิบัติการของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ โดยเฉลี่ยแล้ว ผู้บริหารงาน ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ในด้านนี้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษา ตามค่าเฉลี่ยที่มากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้

-กำหนดเกณฑ์คุณภาพ ของงานพิพิธภัณฑ์ศิลปะเพื่อการศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของการจัดแสดงทางศิลปะ, ข้อกฎหมาย,สภาพอาคารสถานที่,การเงิน และบุคลากร

-กำหนดกำลังสนับสนุนเพื่อสอดคล้องกับเกณฑ์ คุณภาพ เช่น ผู้เชี่ยวชาญ, การคัดเลือกงานศิลปะ,หลักเทคนิคการจัดนิทรรศการ,กิจกรรมพิเศษเพื่อการศึกษา, แหล่งสนับสนุนอุปกรณ์, ธุรกิจพิพิธภัณฑ์

-การแลกเปลี่ยนทางศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งผลงานและบุคลากร

-ศึกษาและวางแผนติดต่อแหล่งทรัพยากรเพื่อการสนับสนุนแผนงานทั้งแผนรวมและแผนเฉพาะโครงการ

-การกำหนดระดับความสำคัญของวัตถุประสงค์

-กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ทั้งแผนรวมและแผนเฉพาะกรณี

-กำหนดขอบเขตเวลาที่เหมาะสม และ สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย

-จัดระบบการประเมินผลทั้งภายในและภายนอก ได้แก่ การประเมินตนเองและผู้เกี่ยวข้อง

-มีการจัดโครงการฝึกอบรมและจัดให้มีการบริการให้ความรู้เฉพาะกรณี

ด้านบทบาททางการศึกษาที่คาดหวังของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ โดยเฉลี่ยแล้ว ผู้บริหารงาน ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ในด้านนี้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) และเมื่อพิจารณาตามลำดับหัวข้อและรายชื่อ พบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษา ตามค่าเฉลี่ยที่มากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้

(1) การให้ความรู้ทางสุนทรียศาสตร์และการชื่นชมงานศิลปะ

-ต้องสามารถช่วยยกระดับและสร้างความสุนทรีย์แก่ชีวิต ด้วยความรู้ความเข้าใจ

ในคุณค่าและความงามทางศิลปะ

-ต้องจัดให้ความรู้ทางศิลปะแก่ผู้ชม เพื่อเป็นพื้นฐานในการปรับใช้ในวิถีชีวิตอย่างมีคุณค่า

-วางแผนการให้ความรู้ และเสริมความรู้ทางศิลปะนักเรียน-นักศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตร

(2) การให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ

- ให้ความรู้เชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต สังคม สภาพแวดล้อม คติ ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีและอิทธิพลของลัทธิต่างๆโดยผ่านงานศิลปะ

- ควรให้ความรู้และความเข้าใจถึงคุณค่าและความสำคัญของศิลปะที่ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและมนุษยชาติ

- จัดให้ความรู้เชิงประเมินคุณค่างานศิลปะ เช่น คุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าทางความงาม คุณค่าเชิงวัฒนธรรม คุณค่าทางเชื้อชาติ และคุณค่าทางปรัชญา

- ควรกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวศิลปินที่เป็นบรรพชนผู้สร้างสรรค์งานศิลปะ

- มีการจัดแสดงเรื่องราวความเป็นมาและให้ความรู้ความเข้าใจถึงพัฒนาการศิลปะ

(3) การให้ความรู้เชิงสหวิทยาการและมนุษยวิทยา

- เป็นแหล่งที่มีงานศิลปะที่มีคุณค่า ถือเป็นศูนย์กลางแหล่งการศึกษาอย่าง ผสมผสานความรู้ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความงามทางสุนทรีย์ และความชื่นชมงานศิลปะ

- เป็นแหล่งให้ความรู้ทางความงามทางศิลปะที่แสดงออกถึงลักษณะท้องถิ่น รูปแบบการปกครองที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกและคุณค่าในงานศิลปะ, อิทธิพลเชิงพาณิชย์ต่อแนวคิดของศิลปิน

- เป็นแหล่งให้ความรู้เชิงสหวิทยา เป็นการใช้ข้อมูลความรู้หลายทาง เพื่อให้ความรู้เข้าใจคุณค่า และความสำคัญในงานศิลปะ เช่น ความรู้เชิงหลักการศิลปะผสมผสานกับความคิดของศิลปิน, ความรู้ทางประวัติศาสตร์ผสมผสานกับคติความเชื่อของศิลปิน, อิทธิพลรูปแบบศิลปะกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

(4) การให้ความรู้เชิงสังคม

- ให้ความสำคัญและถือว่าประชาชนและสังคม คือศูนย์กลางที่จะต้องพัฒนามาตรฐานคุณภาพในวิถีชีวิตลักษณะ ประสานสัมพันธ์

- มีบทบาทที่ประสานกับโรงเรียนในชุมชนเพื่อความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับศิลปะเพื่อพัฒนาในตัวนักเรียนและสร้างพื้นฐานการศึกษา

- มีนโยบายที่จะปลูกฝังเรื่องเกี่ยวกับศิลปะเข้าไปอยู่ร่วมในสังคม เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตบุคคล ชุมชนและสังคม

เมื่อพิจารณาในภาพรวมของทุกด้าน โดยเฉลี่ยแล้ว ผู้บริหารงาน ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑสถานศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑสถานศิลปะของแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.30$) และเมื่อพิจารณาตามด้าน พบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษา ตามค่าเฉลี่ยที่มากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้

- ด้านหลักการของพิพิธภัณฑสถานศิลปะ
- ด้านบทบาททางการศึกษาที่คาดหวังของพิพิธภัณฑสถานศิลปะ
- ด้านนโยบายทางการศึกษาของพิพิธภัณฑสถานศิลปะ
- ด้านแผนปฏิบัติการของพิพิธภัณฑสถานศิลปะ

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑสถานศิลปะ ของผู้บริหารงาน ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑสถานศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษา

จากการสำรวจ เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ผู้บริหารงาน ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑสถานศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษา ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

(ก) ด้านหลักการของพิพิธภัณฑสถานศิลปะ

ปัญหา

1. พิพิธภัณฑสถานศิลปะในปัจจุบันขาดความรู้ความเข้าใจ ในด้านหลักการพิพิธภัณฑสถาน ทำให้ไม่มีหลักการที่ชัดเจน และไม่มีทิศทางในการดำเนินงาน อีกทั้ง ยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านพิพิธภัณฑสถาน ที่จะดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ
4. หลักการของพิพิธภัณฑสถานศิลปะที่มีอยู่ในปัจจุบัน ไม่สอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่ และสัมพันธ์กับชุมชนที่แวดล้อม ยังเป็นหลักการเดิมที่พิพิธภัณฑสถานเหมือนที่รวมของเก่าไม่มีชีวิต ซึ่งไม่สอดคล้องกับรูปแบบของงานศิลปะในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะมากขึ้น
3. การขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการงานพิพิธภัณฑสถานศิลปะ ทำให้ขาดการพัฒนาเป็นพิพิธภัณฑสถานศิลปะที่สมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารควรมีหลักการของพิพิธภัณฑสถานศิลปะที่ชัดเจน และปรับปรุงโครงสร้างการบริหารและโครงสร้างการดำเนินการ เพื่อให้พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งรวมความมีชีวิต และสามารถเชื่อมโยงกับผู้ดูให้มากขึ้น โดยการนำเสนอผลงานที่ใกล้ชิดกับผู้ดูหรือเกี่ยวข้องกับวิถีความเป็นอยู่ของประชาชน

2. ควรเปิดให้มีการดำเนินการร่วมกันระหว่างรัฐและเอกชนในการวางกรอบหลักการดำเนินการที่เป็นหลักรวม มีการสรรหาผู้ที่เหมาะสมมาบริหารดำเนินงาน

3. พิพิธภัณฑ์ศิลปะควรแบ่งประเภทของงานศิลปะที่นำมาจัดแสดง และให้ความรู้ อย่างชัดเจน มีการจัดกิจกรรมที่แตกต่างไปจากการจัดแสดงโดยทั่วไป หรือการอภิปราย

4. พิพิธภัณฑ์ศิลปะ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์และ สร้างแรงจูงใจในการมาเข้าชมงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์

5. เน้นการให้ความรู้และการศึกษาทางด้านนี้ในทุกระดับ และควรมีการจัดการเรียน การสอนในสาขาพิพิธภัณฑ์ ในระดับสูง และมีการจัดสัมมนาผู้บริหารพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อเป็นการปรับปรุงคุณภาพ

7. ควรมีการจัดทำงานวิจัยเกี่ยวกับด้านนี้

(ข) นโยบายทางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ปัญหา

3. พิพิธภัณฑ์ศิลปะขาดการวางแผนและกำหนดนโยบายทางการศึกษาที่ชัดเจน และไม่ได้นำนโยบายมาปฏิบัติจริง เนื่องจากผู้บริหารไม่มีความรู้ และไม่เข้าใจนโยบายทางด้านนี้ นอกจากนั้น ยังขาดการส่งเสริม และสนับสนุนทางด้านนโยบายจากรัฐบาล ขาดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงาน อีกทั้ง นโยบายการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่ มักเป็นการอบรมศิลปะ ซึ่งเป็นการปฏิบัติ มากกว่าที่จะเป็นการสอนให้ชื่นชมความงาม

2. พิพิธภัณฑ์ศิลปะ ขาดการให้ความรู้แก่บุคลากรในการเข้าถึงนโยบายของพิพิธภัณฑ์ อีกทั้งบุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้ความต้องการของผู้เข้าชมและผู้ปฏิบัติงานไม่ตรงกัน

3. พิพิธภัณฑ์ศิลปะขาดนโยบายที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ และการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ในการจัดการให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลควรมีการระดมความคิดเพื่อการสร้างกรอบนโยบายใหม่ที่เป็นแนวทางหลัก และควรมีนโยบายทางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติที่ตรงกัน ระหว่างเรื่องของศิลปะ และนักวิชาการ-วิชาชีพด้านศิลปะ จะทำให้งานด้านพิพิธภัณฑ์ดำเนินไปได้ตรงทิศทางมากขึ้น

2. นโยบายทางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ ควรมีการจัดวางรูปแบบ มีการวางระบบงาน และมีการติดตามดูแลที่ถูกต้อง โดยผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ที่ครอบคลุมทั้งด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ และ ในด้านการบริหาร
3. พิพิธภัณฑ์ศิลปะควรมีนโยบายทางการศึกษา ด้านการศึกษาด้านอื่นๆ เช่น เสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมทางศิลปะ อีกทั้งนโยบายที่นำเอาศิลปะไปใช้ในการแก้ปัญหาให้กับสังคม
4. นโยบายของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ต้องให้สิทธิ์ที่เสมอภาคต่อผู้ชม และมีการเผยแพร่ผ่านสื่อ โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย และมีการส่งเสริมด้านงบประมาณการดำเนินการของพิพิธภัณฑ์
6. ควรมีการทำงานวิจัยด้านนี้เพิ่มเติม

(ค) แผนปฏิบัติการของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ปัญหา

1. พิพิธภัณฑ์ศิลปะขาดการวางแผนเชิงกลยุทธ์ตามหลักการสากล ยังไม่ดำเนินตรงตามนโยบายที่กำหนด ขาดความชัดเจนและเป็นรูปธรรม ขาดงบประมาณในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน
6. พิพิธภัณฑ์ศิลปะขาดแผนปฏิบัติการในเชิงสร้างสรรค์ เป็นการแสดงผลงานมากกว่าจะเป็นการจัดเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ชม นอกจากนั้นการดำเนินงานจัดแสดงศิลปะ มีความเฉพาะตัวเฉพาะกลุ่มมากเกินไป
2. แผนปฏิบัติการในปัจจุบัน ไม่มีการเผยแพร่สู่สาธารณชน ทำให้ไม่ทราบถึงการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ว่ามีอะไรบ้าง
3. พิพิธภัณฑ์ศิลปะขาดผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการด้านศิลปะ ให้สามารถดำเนินตามแผนงานที่วางไว้ได้
6. ขาดการวิจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาแผนปฏิบัติการ และเริ่มกำหนดแนวทางที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรมให้มากขึ้น โดยกำหนดแผนปฏิบัติการที่ต่อเนื่อง และสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ สำหรับโอกาสต่างๆ มีรูปแบบเฉพาะทางโดยมีแนวความคิดในการจัด ที่มีเอกลักษณ์และแนวคิดเฉพาะตัว
2. พิพิธภัณฑ์ศิลปะ ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ผ่านสื่อต่างๆ ที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนสนใจศึกษางานศิลปะให้มากขึ้น และเกิดการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ศิลปะอยู่เสมอ

3. รัฐบาลต้องเข้ามาให้การสนับสนุนและให้ความสำคัญ ทั้งด้านแผนปฏิบัติการ และ การดำเนินงาน

4. ควรมีการจัดสัมมนาถึงหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

5. พิพิธภัณฑ์ศิลปะกับทางโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิทางศิลปะ และศิลปิน ให้มีการพานักเรียนเข้ามาชมงานศิลปะ พร้อมทั้งอธิบายให้ความรู้ ความเพลิดเพลินอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

8. มีการจัดทำงานวิจัยเพิ่มเติมทางด้านนี้

(ง) บทบาททางการศึกษาที่คาดหวังของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

(1) ทางด้านการให้ความรู้ทางสุนทรียศาสตร์และการชื่นชมงานศิลปะ

ปัญหา

1. พิพิธภัณฑ์ศิลปะขาดผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ที่จะให้ความรู้ทางสุนทรียศาสตร์ และการชื่นชมงานศิลปะ ทำให้มีการให้ความรู้ทางด้านนี้น้อยและไม่สร้างสรรค์ และขาดความชัดเจนในการจัดแสดง เพื่อให้เห็นคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ ทำให้จำนวนผู้ชมที่มีความเข้าใจศิลปะ และตั้งใจไปชมมีน้อย

4. พิพิธภัณฑ์ศิลปะ ขาดการให้ข้อมูลและการวางแผนการให้ความรู้ทางสุนทรีย-ศาสตร์ โดยขาดการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

1. พิพิธภัณฑ์ศิลปะควรจัดให้ความรู้ทางผลงาน ให้เห็นแนวความคิด และคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ให้มากขึ้น โดยมีผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้ทางสุนทรียศาสตร์และการชื่นชมงานศิลปะ และชี้แนวทางการนำเอาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ภาครัฐบาลและภาคเอกชนควรเข้ามาให้การสนับสนุน ร่วมกันติดตั้งผลงานศิลปะ ออกสู่สาธารณะและผลงานนั้นได้รับการคัดสรร จากคณะบุคคลที่มีคุณวุฒิทางศิลปะ ซึ่งจะเป็นการช่วยนำศิลปะออกสู่สายตาคนทั่วไปได้มากขึ้น เป็นการกระตุ้นให้สังคมประชาชนเกิดการสนใจ

3. มีการจัดหางบประมาณในการจัดทำสื่อชนิดต่างๆ โดยผู้ที่มีความรู้

(2) ทางด้านการให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ

ปัญหา

1. พิพิธภัณฑ์ศิลปะขาดผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ที่บริหารและดำเนินการ ที่เห็นความสำคัญ และให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ ทำให้การให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะมี

น้อย นอกจากนี้ยังไม่มีระบบจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ศิลปะ และขาดเอกสารหลักฐานทางศิลปะ

2. ยังไม่มีการจัดให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ ในหอศิลป์เอกชน โดยส่วนใหญ่จัดขึ้นในสถาบันการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. พิพิธภัณฑ์ศิลปะควรมีการปรับปรุงโครงสร้าง ในระดับนโยบาย เพื่อให้มีผู้เหมาะสมมาดำเนินการ และต้องมีผู้เชี่ยวชาญที่จะให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ อีกทั้งมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทางด้านนี้

2. ควรมีการเผยแพร่ผลงานศิลปะผ่านทางสื่อการประชาสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ มีการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการนำเสนอผลงานศิลปะเพื่อให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ และแสดงให้เห็นที่มาที่ไปของงานศิลปะที่นำมาเสนอในแต่ละครั้ง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการซึมซับในคุณค่าทางศิลปะมากขึ้น

3. ควรมีการจัดการสัมมนาเรื่องนี้เพื่อให้เห็นทิศทางการดำเนินการที่ชัดเจน

(3) ทางด้านการให้ความรู้เชิงสหวิทยาการและมนุษยวิทยา

ปัญหา

1. พิพิธภัณฑ์ศิลปะขาดผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินการ ให้ความรู้ทางด้านนี้ สังคมและสถาบันการศึกษาจึงยังไม่เห็นความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

2. มีการให้ความรู้เฉพาะเรื่องหรือเฉพาะบางแห่งของการจัดแสดง ไม่ได้เป็นแนวทางโดยรวม และขาดมิติที่หลากหลายของวิทยาการ

ข้อเสนอแนะ

1. พิพิธภัณฑ์ศิลปะ ควรปรับปรุงโครงสร้างในระดับนโยบายและดำเนินการ และมีการพัฒนาการ ให้ความรู้ทางด้านนี้ให้มากขึ้น และควรทำให้ศิลปะเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาศาสตร์อื่นๆได้ และนำเอาไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

2. พิพิธภัณฑ์ศิลปะควรจัดทำเอกสารและมีผู้นำชม โดยมีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาช่วยในการนำเสนอ นอกจากนี้ควรเพิ่มเติมและสอดแทรกความรู้ทางด้านนี้ไปในทุกส่วนที่จัดแสดง

3. พิพิธภัณฑสถานศิลปะควรก้าวทันโลกและความเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ไม่ลืมมิติภูมิปัญญาของท้องถิ่น และมีการประสานกับทางโรงเรียนในการปลูกฝังทัศนคติที่ดีทางศิลปะให้กับเด็กๆ

(4) ทางด้านการให้ความรู้เชิงสังคม

ปัญหา

1. พิพิธภัณฑสถานศิลปะขาดผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินการให้ความรู้ทางด้านนี้ บุคลากรมีไม่เพียงพอในการดำเนินการ

2. มีการให้ความรู้เฉพาะเรื่องหรือเฉพาะบางแห่งของการจัดแสดง ไม่ได้เป็นแนวทางโดยรวม และขาดการให้ความรู้ทางศิลปะแก่สังคม สังคมจึงยังไม่เห็นความสำคัญและขาดความเข้าใจเรื่องศิลปะ มีการนำเอาศิลปะไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม

3. บทบาทของพิพิธภัณฑสถานศิลปะในการประสานกับทางโรงเรียน เพื่อให้ความรู้ด้านศิลปะยังมีน้อย

ข้อเสนอแนะ

1. พิพิธภัณฑสถานศิลปะควรปรับปรุงโครงสร้างในระดับนโยบาย ต้องมีผู้เชี่ยวชาญที่จะให้ความรู้เชิงสังคม และพัฒนาบุคลากรให้สามารถให้ความรู้ทางด้านนี้ได้

2. พิพิธภัณฑสถานศิลปะควรชี้ให้เห็นคุณค่าของศิลปะว่าสามารถช่วยพัฒนาสังคมและคนในสังคมได้ หากนำมาใช้อย่างถูกต้องและมีความสอดคล้องกับวิถีสังคม และควรจัดกิจกรรมให้มีความน่าสนใจและดึงดูดใจผู้เข้าชม โดยการถ่ายภาพเรื่องราว และปรับข้อมูลให้เข้าใจง่ายขึ้น อีกทั้งควรเพิ่มเติมและสอดแทรกความรู้ทางด้านนี้เข้าไปในทุกส่วนที่จัดแสดง

การอภิปรายผลการวิจัย

จากงานวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารงาน ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑสถานศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษา เกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑสถานศิลปะในประเทศไทย อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ โดยส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารงานพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ และโดยรวมจกมีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี และเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารงาน ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษา เกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะในประเทศไทย

1.ด้านหลักการของพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษามีความคิดเห็นโดยรวมในด้านหลักการของพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อตามลำดับ พบว่าพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ ควรเป็นแหล่งให้ผู้เข้าศึกษาเกิดความรู้ ความคิด ความเพลิดเพลิน ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของพิพิธภัณฑศาสตร์ ที่ต้องจัดแสดงสิ่งของที่รวบรวมได้ในแบบที่ทำให้ผู้ชมได้รับความเพลิดเพลิน (นิคม มุสิกคามะ, 2536) และสอดคล้องกับผลการสำรวจของ สเครเวนในปี 1976 (screven, 1976) ที่รายงานว่า เป็นหมายของพิพิธภัณฑศาสตร์ มิใช่เพียงนำเสนอข้อเท็จจริง แต่ทำให้ผู้ชมได้รับมโนทัศน์ และความรู้ทั่วไปที่กว้างขวาง เร่งให้เกิดความสนใจ เข้ารับคุณค่า และวิถีทาหรือแนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับโลกที่เราอยู่ (Terry Zeller, 1985) พพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ ต้องมีการวางแผนการจัดการ และจัดแสดงงานศิลปะที่ได้รับการสะสม เก็บรักษามาอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตยา จันทะวงศ์ (2540) แสดงให้เห็นความจำเป็นของพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ และหอศิลป์ในประเทศไทย ในการเผยแพร่ผลงานศิลปะร่วมสมัย และมีการเผยแพร่งานศิลปะในรูปแบบอื่น รวมทั้งจัดแสดงวัตถุอื่นๆ และพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะควรจัดแสดงงานศิลปะในโอกาสพิเศษพร้อมโครงการสอนให้ความรู้ รวมทั้งควรจัดสร้างความสนใจในคุณค่างานศิลปะ นำไปสู่การค้นพบข้อมูลรายละเอียดในตัวเองงานศิลปะ โดยผู้ชมค้นพบและเข้าถึงข้อมูลนั้น ซึ่งตรงกับ แฟรงค์ ออฟเฟินไฮเมอร์ กล่าวไว้ว่า พพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะควรเป็นสิ่งแวดล้อมหนึ่งในการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน มิใช่กิจกรรมเสริม และ เบตเทิลเฮม (Bettleheim , 1980) ที่เชื่อว่า การที่ผู้ชม สนุกกับการไปพิพิธภัณฑศาสตร์ โดยการทำให้ เกิดจินตนาการ ความสงสัยใคร่รู้ และให้เด็กได้มีประสบการณ์กับสิ่งที่ตนสงสัยใคร่รู้นั้น

2.ด้านนโยบายทางการศึกษาของพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษามีความคิดเห็นโดยรวมในด้านนโยบายทางการศึกษาของพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อตามลำดับ พบว่าพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะต้องรู้

หลักและวิธีการจัดเก็บสะสมงานศิลปะ และควรมีบทบาท ส่งเสริมคุณค่าทางสุนทรีย์ และสร้างพื้นฐานความรู้ทางศิลปะ ซึ่งตรงกับข้อเขียนจากหนังสือ museums for a new century (1984) ที่รายงานว่าการเรียนรู้จากพิพิธภัณฑ์ช่วยพัฒนาความสามารถที่จะสังเคราะห์ความคิดและสร้างทัศนะความคิดเห็น พัฒนาความเฉียบไวทางสุนทรีย์ภาพ และการรับรู้เชิงวัฒนธรรม(Art Education,May 1985) และ พิพิธภัณฑ์ศิลปะควรมีแผนพัฒนาเจ้าหน้าที่ และการทำงานให้มีความรู้ด้านการดำเนินการและการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น (ไวท์ลอฟท์, 1995)

นอกจากนั้นพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ต้องมีการจัดเตรียมแหล่งทรัพยากรเพื่อเกื้อหนุนต่อการบริหารจัดการ มีความเข้าใจและสามารถกำหนดกรอบความคิดทางการศึกษา คือ ความคิดทางสุนทรีย์ ประวัติศาสตร์ศิลปะ ความรู้เชิงสหวิทยาและความรู้เกี่ยวกับมนุษย์และสังคม อีกทั้งนโยบายทางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะต้องสามารถกำหนดสภาพ และแนวโน้มของผู้เข้าชม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คันสนีย์ อินทรประสิทธิ์ (2540) ที่พบว่า การจัดพิพิธภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ ที่จะประสบความสำเร็จได้ ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของเนื้อหา ความเหมาะสมของสถานที่และวัตถุที่จัดแสดง

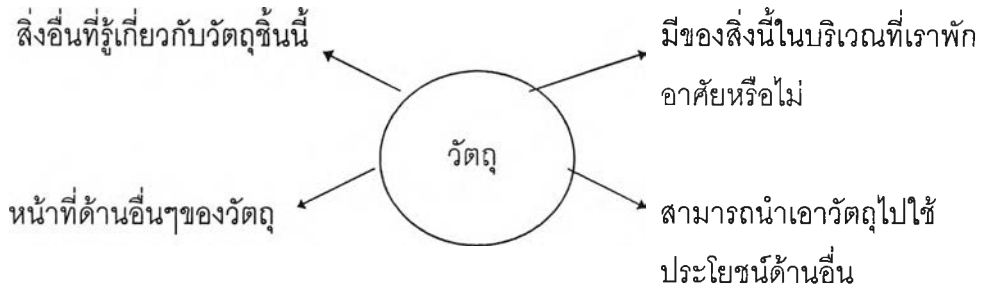
3.ด้านแผนปฏิบัติการของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษา มีความคิดเห็นโดยรวมในด้านแผนปฏิบัติการของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อตามลำดับ พบว่า พิพิธภัณฑ์ศิลปะ ควรมีการกำหนดเกณฑ์คุณภาพ ของงานพิพิธภัณฑ์ศิลปะเพื่อการศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของการจัดแสดงทางศิลปะ, ข้อกฎหมาย,สภาพอาคารสถานที่,การเงิน และบุคลากร กำหนดกำลังสนับสนุนเพื่อสอดคล้องกับเกณฑ์ คุณภาพ เช่น ผู้เชี่ยวชาญ, การคัดเลือกงานศิลปะ,หลักเทคนิคการจัดนิทรรศการ,กิจกรรมพิเศษเพื่อการศึกษา, แหล่งสนับสนุนอุปกรณ์ , ธุรกิจพิพิธภัณฑ์ มีการแลกเปลี่ยนทางศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งผลงานและบุคลากร ศึกษาและวางแผนติดต่อแหล่งทรัพยากร เพื่อการสนับสนุนแผนงานทั้งแผนรวมและแผนเฉพาะโครงการ อีกทั้งการกำหนดระดับความสำคัญของวัตถุประสงค์ กำหนดกลุ่มเป้าหมายทั้งแผนรวมและแผนเฉพาะกรณี กำหนดขอบเขตเวลาที่เหมาะสม และ สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย จัดระบบการประเมินผลทั้งภายในและภายนอก ได้แก่ การประเมินตนเองและผู้เกี่ยวข้อง มีการจัดโครงการฝึกอบรมและจัดให้มีการบริการให้ความรู้เฉพาะกรณี ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ลู ซึ่งพบปัญหาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะจำแนกได้ดังนี้คือ 1.ความไม่ประสานสอดคล้องกันในจุดประสงค์ 2.การไม่มีมาตรฐานในการทำงาน 3.ขาดเครือข่ายการสื่อสารที่

ดี 4.ขาดแคลนกำลังคนและแหล่งทรัพยากรต่างๆ 5.มีข้อจำกัดทำให้ไม่มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ 6.นักการศึกษาพิพิธภัณฑียังขาดความเข้าใจถึงนโยบายหลักของพิพิธภัณฑ์ 7.ขาดฐานความรู้ ข้อมูลที่เพียงพอ อีกทั้ง ข้อกำหนดและมาตรฐานของพิพิธภัณฑ์มีความหลากหลาย

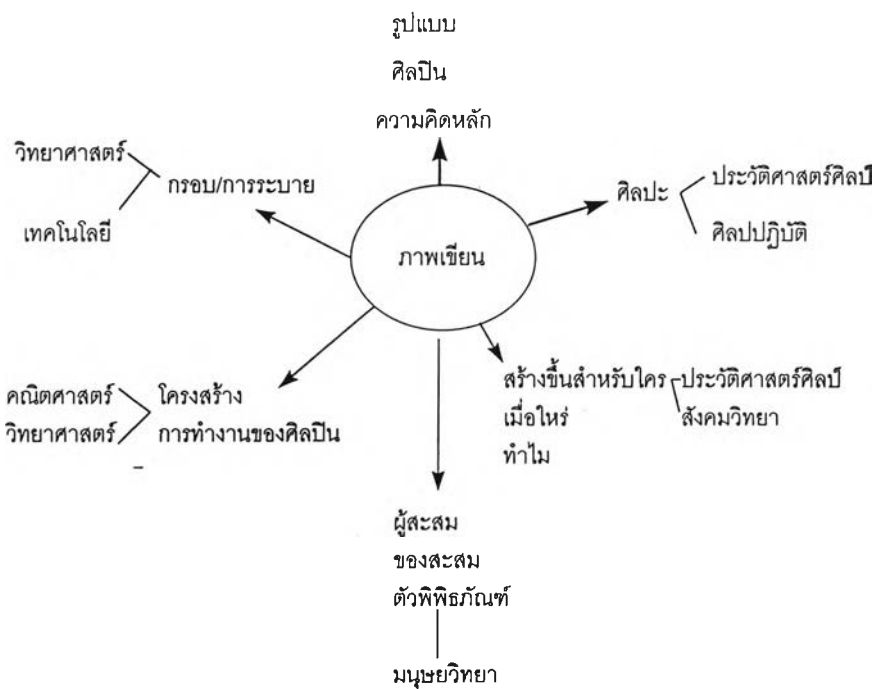
4.ด้านบทบาททางการศึกษาที่คาดหวังของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษา มีความคิดเห็นโดยรวมในด้านบทบาททางการศึกษาที่คาดหวังของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อตามลำดับ พบว่า

(1) การให้ความรู้ทางสุนทรียศาสตร์และการชื่นชมงานศิลปะ พิพิธภัณฑ์ศิลปะ ต้องสามารถช่วยยกระดับและสร้างความสุนทรีย์แก่ชีวิต ด้วยความรู้ความเข้าใจในคุณค่าและความงามทางศิลปะ โดยต้องจัดให้ความรู้ทางศิลปะแก่ผู้ชม เพื่อเป็นพื้นฐานในการปรับใช้ในวิถีชีวิตอย่างมีคุณค่า วางแผนการให้ความรู้ และเสริมความรู้ทางศิลปะนักเรียนนักศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตร ซึ่งตรงกับที่ ฟลาวด์ (Floud, 1952) และกูเรียน (Gurian, 1982) กล่าวว่า การศึกษาของพิพิธภัณฑ์ควรถูกนำไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน มากกว่าจะแบ่งแยกให้พิพิธภัณฑ์ กลายเป็นสถานที่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่เด็กต้องเข้าไปเรียนรู้อีกต่างหาก (Art Education, 1985)

(2) การให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ พิพิธภัณฑ์ศิลปะ ควรให้ความรู้เชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต สังคม สภาพแวดล้อม คติ ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีและอิทธิพลของลัทธิต่างๆโดยผ่านงานศิลปะ โดยให้ความรู้และความเข้าใจถึงคุณค่าและความสำคัญของศิลปะที่ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและมนุษยชาติ อีกทั้งมีการจัดให้ความรู้เชิงประเมินคุณค่างานศิลปะ เช่น คุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าทางความงาม คุณค่าเชิงวัฒนธรรม คุณค่าทางเชื้อชาติ และคุณค่าทางปรัชญา และควรกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวศิลปินที่เป็นบรรพชนผู้สร้างสรรค์งานศิลปะ และมีการจัดแสดงเรื่องราวความเป็นมาและให้ความรู้ความเข้าใจถึงพัฒนาการศิลปะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการศึกษาอดีตผ่านวัตถุของ อิลเลียน ฮูปเปอร์ กรีนฮิลล์ แสดงวิธีการจำแนกและวิเคราะห์วัตถุ (อิลเลียน ฮูปเปอร์ กรีนฮิลล์ , 1994.)



(3) การให้ความรู้เชิงสหวิทยาการและมนุษยวิทยา พบว่า พิพิธภัณฑศิลป์เป็นแหล่งที่มีงานศิลปะที่มีคุณค่า ถือเป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษาอย่างผสมผสานความรู้ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความงามทางสุนทรีย์ และความชื่นชมงานศิลปะ เป็นแหล่งให้ความรู้ทางความงามทางศิลปะที่แสดงออกถึงลักษณะท้องถิ่น รูปแบบการปกครองที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออก และคุณค่าในงานศิลปะ, อิทธิพลเชิงพาณิชย์ต่อแนวคิดของศิลปิน เป็นแหล่งให้ความรู้เชิงสหวิทยา เป็นการใช้ข้อมูลความรู้หลายทาง เพื่อให้ความรู้ เข้าใจคุณค่า และความสำคัญในงานศิลปะ เช่น ความรู้เชิงหลักการศิลปะผสมผสานกับความคิดของศิลปิน, ความรู้ทางประวัติศาสตร์ผสมผสานกับคติความเชื่อของศิลปิน, อิทธิพลรูปแบบศิลปะกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ซึ่งตรงกับ ที่ อเล็กซานเดอร์ ฮูเปอร์ กรีนฮิลล์ ได้แสดงให้เห็นถึงเชื่อมโยงวัตถุไปยังสาขาอื่นๆ ดังแผนภูมิ(อเล็กซานเดอร์ ฮูเปอร์ กรีนฮิลล์ ,1994.)



(4) การให้ความรู้เชิงสังคม พบว่าพิพิธภัณฑสถานศิลปะ ควรมีบทบาทให้ความสำคัญและถือว่าประชาชนและสังคม คือศูนย์กลางที่จะต้องพัฒนามาตรฐานคุณภาพในวิถีชีวิตลักษณะ ประสานสัมพันธ์ และมีบทบาทที่ประสานกับโรงเรียนในชุมชน เพื่อความร่วมมือในการจัดการเรียน การสอนที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ เพื่อพัฒนาในตัวนักเรียนและสร้างพื้นฐานการศึกษา อีกทั้งมีนโยบายที่จะ ปลูกฝังเรื่องเกี่ยวกับศิลปะเข้าไปอยู่ร่วมในสังคม เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตบุคคล ชุมชนและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแคโรล (1995) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ของพิพิธภัณฑสถาน ศิลปะของสถาบันการศึกษา เกี่ยวข้อง และสัมพันธ์กับ กลุ่มผู้ชม และสิ่งที่จัดแสดง ซึ่งองค์ประกอบ ของทั้งสองอย่าง มีความสำคัญและมีส่วนการกำหนดบทบาท และหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถาน ในการที่จะ เป็นสถาบันที่ให้ความรู้ รูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าว ยังขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนจากองค์กรต้น สังกัด อีกทั้งคณะกรรมการพิพิธภัณฑสถานควรมาจากตัวแทนของชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถช่วยในการ กำหนดนโยบาย และบทบาทของพิพิธภัณฑสถานที่มีต่อชุมชน

กล่าวโดยสรุป บทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑสถานศิลปะในประเทศไทย นั้น สามารถ จำแนกออกเป็น บทบาทตามด้านต่างๆ ได้แก่

- ก. หลักการของพิพิธภัณฑสถานศิลปะ
- ข. นโยบายทางการศึกษาของพิพิธภัณฑสถานศิลปะ
- ค. แผนปฏิบัติการของพิพิธภัณฑสถานศิลปะ
- ง. บทบาททางการศึกษาที่คาดหวังของพิพิธภัณฑสถานศิลปะ

- (3) การให้ความรู้ทางสุนทรียศาสตร์และการชื่นชมงานศิลปะ
- (4) การให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ
- (5) การให้ความรู้เชิงสหวิทยาการและ มนุษยวิทยา
- (6) การให้ความรู้เชิงสังคม

จากผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารงานผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑสถานศิลปะและนัก วิชาการศิลปศึกษา ซึ่งได้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของ พิพิธภัณฑสถานศิลปะในประเทศไทยนี้ ว่าพิพิธภัณฑสถานศิลปะควรมีบทบาททั้ง 4 ด้านนั้น ในระดับมาก โดย เฉพาะอย่างยิ่งบทบาททางการศึกษา ทางด้านนโยบายการศึกษาของพิพิธภัณฑสถานศิลปะที่ว่า พิพิธภัณฑสถานศิลปะ ควรมีบทบาทส่งเสริมคุณค่าทางสุนทรีย และสร้างพื้นฐานความรู้ทางศิลปะ รู้หลัก และวิธีการจัดเก็บสะสมงานศิลปะ และในด้านของบทบาททางการศึกษาที่คาดหวังของพิพิธภัณฑสถาน

ศิลปะ ในการให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ ซึ่งพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ควรมีบทบาทมากที่สุด ในการให้ความรู้เชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต สังคม สภาพแวดล้อม คติความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี และอิทธิพลของลัทธิต่างๆโดยผ่านงานศิลปะ และในการให้ความรู้ในเชิงสหวิทยาการและมนุษยวิทยา ซึ่งพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ควรมีบทบาทมากที่สุด ในการที่เป็นแหล่งที่มีงานศิลปะที่มีคุณค่า ถือเป็นศูนย์กลางแหล่งการศึกษา อย่างผสมผสานความรู้ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความงามทางสุนทรีย์ และความชื่นชมงานศิลปะ

จากความคิดเห็น และผลการวิจัยดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าพิพิธภัณฑ์ศิลปะและหอศิลป์ของประเทศไทยในปัจจุบัน ยังต้องมีการปรับปรุงในทุกด้าน ตั้งแต่ หลักการของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ นโยบายของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ แผนปฏิบัติการของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และบทบาททางการศึกษาที่คาดหวังของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ซึ่งในการปรับปรุงดังกล่าวนี้ต้องมีการประสานกันในทุกด้าน และได้รับการสนับสนุนในเชิงนโยบายและงบประมาณ และการให้ความสำคัญจากทางภาครัฐบาล ร่วมกับภาคองค์กรเอกชน ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดหลักการ นโยบายกลาง การจัดหาและสนับสนุนด้านงบประมาณ การให้การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางด้านนี้ ตลอดจน การสร้างความรู้ความเข้าใจกับสังคม ให้เห็นความสำคัญและเข้าใจความงามและความหมายของศิลปะ ผลงานศิลปะ ตลอดจนแหล่งหรือสถาบันที่เป็นตัวแทน หรือตัวกลางในการถ่ายทอด เผยแพร่ ให้ความรู้ทางศิลปะ ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้ ในสหวิทยาการอื่นๆ และเมื่อสังคมและประชาชนมีความเข้าใจและมีส่วนร่วม กับพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และเห็นคุณค่าความงามของศิลปะแล้ว ก็จะเกิดการให้ความร่วมมือ การประสานงานกันที่จะเกิดขึ้น เพื่อการพัฒนา บทบาทของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ก็จะมีชัดเจนและทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น เป็นสถาบันหรือ แหล่งที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของศิลปะแก่สังคม ได้ตรงตามบทบาทหน้าที่และวัตถุประสงค์หลักของพิพิธภัณฑ์ต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิจัยเป็นงานวิจัยพื้นฐานเพื่อสำรวจความคิดเห็นทางด้านพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ศิลปะและหอศิลป์ในปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต เนื่องจากเป็นการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและเกี่ยวข้องกับศิลปะและพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ในหลายๆด้าน ความคิดเห็นดังกล่าวนี้จึงถือเป็น ข้อค้นพบจากข้อเท็จจริง ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาศิลปะและพิพิธภัณฑ์ศิลปะโดยตรง ทำให้ผลการวิจัยที่ได้จากงานวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ศิลปะในด้านต่างๆได้

เพื่อให้พิพิธภัณฑ์ศิลปะของไทย ได้มีความสมบูรณ์ตามความหมายและบทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ศิลปะอย่างเต็มภาคภูมิ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

1. ควรจัดการอบรมและสัมมนาทางด้านบทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ แก่ผู้ที่มีส่วนข้องกับพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และหอศิลป์ในทุกๆ ส่วน
2. ควรนำเอาข้อคิดเห็นโดยสรุป ที่ได้จากงานวิจัย ไปใช้ในการปรับปรุง เพิ่มเติมคุณภาพของพิพิธภัณฑ์ศิลปะและหอศิลป์ในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการพัฒนา ของพิพิธภัณฑ์ศิลปะให้บรรลุผล เป็นพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่ทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์แบบ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในเรื่องนี้โดยขยายขอบเขตการวิจัยกว้างขวางยิ่งขึ้น